

Huoltovarmuuskeskus

Elintarviketuotannon ja maatalouden huoltovarmuus

Maatilojen varautuminen ja huoltovarmuus
20.1.2026 Imatra

Juha Mantila
Huoltovarmuuskeskus

Esityksen sisältö

- Huoltovarmuus käsitteenä
- Toimivan ja riittävän elintarvikehuollon merkitys
- KV elintarvikehuolto ja EU:n/ Suomen rooli

Uhat, riskit ja keskinäisriippuvuudet

Terrorismi

Energiapula

Sään ääri-ilmiöt

Logistiikan häiriöt

Verkkohyökkäykset

Tietojärjestelmäuhat

Vaaralliset tartuntataudit

Sotilaallinen voimankäyttö

Kuluttajat

Kansalaiset

Elintarvike-
huolto

Tietoverkot

Energia

Yritykset

Hallinto

Media

Logistiikka

Huoltovarmuuden kehittämisen keinot

- Talous- ja elinkeinopoliittiset toimenpiteet
- Lainsäädäntö, regulaatio ja viranomaismääräykset, standardit
 - Viranomaiset ovat velvoitetut huolehtimaan toiminnassaan varautumisesta, sekä sen kehittämisestä ja valvonnasta.
(Valmiuslaki 1552/2011 §12 ja §13)
- Omistajuus (valtion strateginen omistus)
 - Laki ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta 1.6.2012
- Suunnittelu, tutkimus, ohjeistus sekä harjoitukset
- **Yhteistyö ja sopimusperusteinen varautuminen**
- Varsinaiset huoltovarmuusjärjestelyt ja niiden rahoitus
- Kansainvälinen huoltovarmuusyhteistyö

Kokonaisvarautumisen malli

Yhteiskunnan varautuminen

- Viranomaisten varautuminen perustuu valmiuslakiin (1552/2011) ja erityislainsäädännön velvoitteisiin
- Yhteiskunnan varautuminen toteutetaan **kokonaisturvallisuuden periaatteella**
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia (YTS 2017) ohjaa hallinnonalojen varautumista (VN periaatepäätös).
- **Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana**
- YTS määrittelee eri hallinnonalojen strategiset tehtävät. Elintarvikehuolto: MMM, TEM, LVM, STM, UM

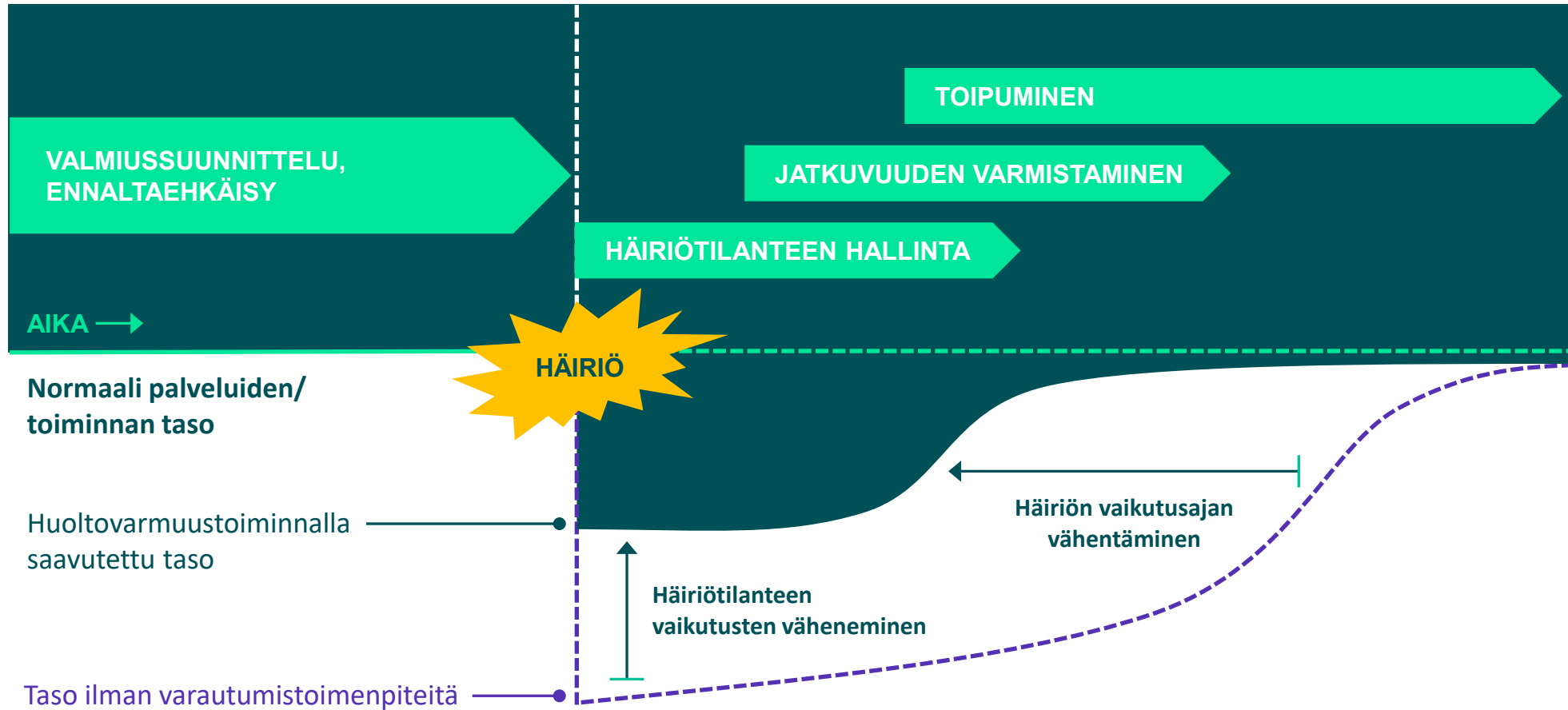

Huoltovarmuusorganisaatio muodostuu n. 1000 osallistujan yhteistoiminta- ja asiantuntijaverkostosta - sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta.

Mitä huoltovarmuudella tavoitellaan?

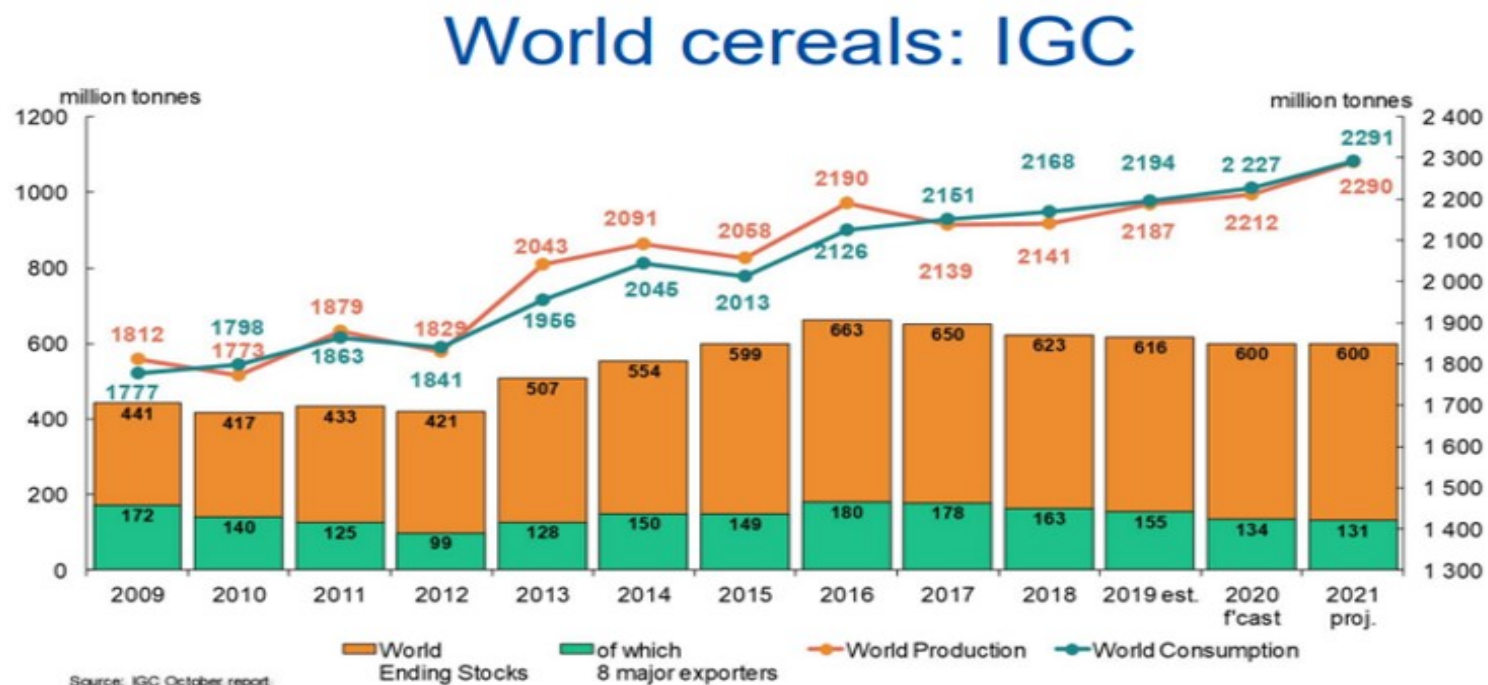

Elintarvikehuollon merkitys yhteiskunnassa

- Huoltovarmuus
 - Elintarvikehuolto kriittinen toimiala ja sen on toimittava kaikissa olosuhteissa
 - Suomessa elintarvikeomavaraisuus n. 80 % > huoltovarmuuden kannalta riittävä
 - Kotimainen tuotanto kivijalka > vilja, erikoikasvintuotanto, nurmiviljely
- Kansantaloudellinen merkitys
 - Käytännössä jokaisella maalla merkitys kansantalouteen huomattava, joka on päätöksenteossa otettava huomioon
 - Suomessa hyvin vahva kotimaisuusaste> silti elintarvikeviennin ja tuonnin suhde 3 mrd. alijäämäinen v. 2020 (ETL)
 - Otettava huomioon koko elintarvikeketjun välitön ja välillinen vaikutus + työllisyys
- Strateginen ja poliittinen merkitys
 - Ollut aina olemassa, eikä ole näkyvissä muutosta.
 - Elintarvikehuolto on energian ohella erittäin voimakas työkalu poliittisten intressien ajamiseksi
 - Elintarviketuotantoon liittyy aina kriittisiä riippuvuuksia, mutta ne on syytä hallita
 - Vältettävä liian suuria ja yksipuolisia riippuvuussuhteita
 - Säilytettävä riittävä hallinta omassa päätäntävallassa
- Ruokakulttuurin merkitys
 - Osa kansallista identiteettiä ja henkistä kriisinsietokykyä

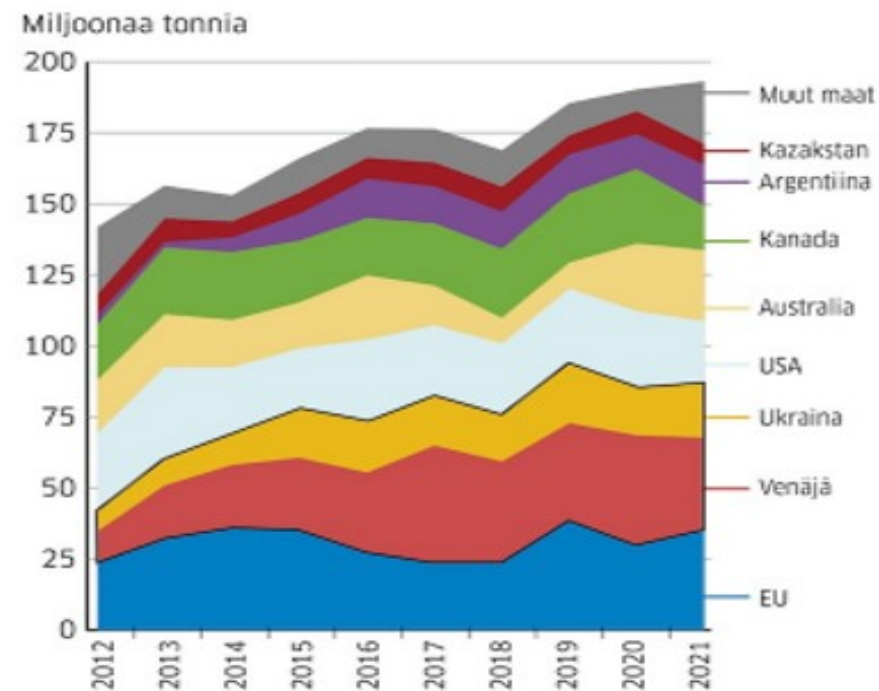
Maailman viljatase

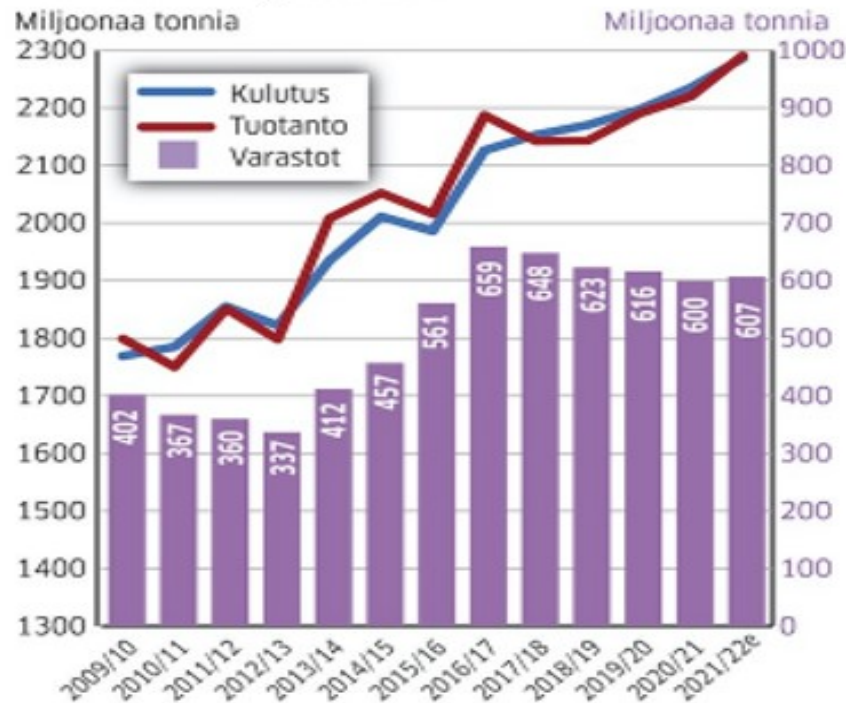
Viljamarkkinoiden vientikyky paikata kansallisia vajeita

Vehnän vienti alkuperämaittain

Timo Filpus Lähde: ICC

Maaailman viljataseet

Johtopäätöksiä KV elintarvikehuollosta

- Viljan tuotanto ja kulutus säilynyt tasapainossa, mutta!
 - Kulutuksen kasvu on ollut hyvin nopea, noin 2 %:a vuodessa
 - Lukumääräisesti vain alle 10 maata tai aluetta kykenee merkittävään nettovientiin
 - Viljavarastoista vain häviävän pieni osa viejämaissa> vientikyky poikkeusoloissa
 - Kansallisen tuotantokyvyn merkitys globaalissa ruokahuollossa viljan osalta noin 80 %, globaalin kaupan osuus noin 20 % (valmiilla elintarvikkeilla kansallisen tuotannon merkitys on tätäkin suurempi)
 - Voimakkaasti tuonnista riippuvaiset maat suurissa ongelmissa jos yksittäisenkin viejamaan tuotantokyky häiriintyy tai logistiikassa ongelmia (Esim. Ukrainan tilanne), korvaavaa vientikykyä ei löydy nopeasti (vie useita vuosia)
 - Tuotantokyvystä on huolehdittava niillä alueilla joilla on siihen edellytyksiä
 - Kuitenkin, kasvavaan kysyntäpaineeseen on kyettävä vastaamaan väkirikkailla ja tuonnista riippuvaisilla alueilla jo lähitulevaisuudessa (Afrikka ja tietyt Aasian maat), tarvitaan myös länsimaista osaamista ja teknologista apua
 - Globaali elintarvikekriisi kerrannaisvaikutuksineen on myös elintarvikehuollon suhteen varsin turvallisten maiden (kuten Suomi) kannalta merkittävä uhkatekijä

Alkutuotannon toimintaympäristö

Muuttunut
turvallisuusympäristömme

Koronapandemia
on osoittanut
ruokahuollos-
samme olevan
resilienssiä.

Sota Ukrainassa
tuonut uusia
haasteita.

- Suomessa ei varmuusvarastoida valmista ruokaa. Elintarvikehuolto perustuu tuotannon jatkuvuuteen kaikissa turvallisuustilanteissa.
- Ruokaketju on kyennyt vastaamaan kotimaisten kuluttajien tarpeisiin erittäin hyvin. Maitoa, lihaa ja viljaa on tuotettu kulutusta vastaavasti
- Vahvuutena kotimaisen alkutuotannon, teollisuuden ja kaupan osaaminen ja tiivis huoltovarmuusyhteistyö
- Suurimmat huolenaiheet:
 - Tuotantopanosten riippuvuus tuonnista
 - Alkutuotannon heikko kannattavuus ja maksuvalmius on riski ruokahuollolle

Tuotannon %-osuus kulutuksesta	2020	2021
Leipävilja	103	100
Maito ja nestemäiset maitovalmisteet	100	96
Naudanliha	84	85
Sianliha	107	110
Siipikarjanliha	96	93
Kananmunat	111	116
Sokeri	38	36
Tomaatti	63	60
Kurkku	93	93
Mansikka	60	66

Lähde: Ruokatieto

Suomen ruokaturvan taso

Maataloudella strateginen merkitys

Suomessa ruokaturva maailman huipulla. Globaali ruokaturva laskusuunnassa.

“The 11th Global Food Security Index shows a deterioration in the global food environment for the third year, threatening food security”

“What happens on the farm plays a major role in the quality and quantity of food available in markets”

- Koronapandemia ja sota Ukrainassa ovat havainnollistaneet keskinäisriippuvaisen globaalitalouden riskit.
- Sodan pitkittyessä energia, ruoka ja inflaatio pysyvät keskiössä.
- **Suomella on oltava riittävä varautumisen taso ja mahdollisuuksien rajoissa korkea omavaraisuus kaikkein välttämättömimpien hyödykkeiden osalta**
- Meitä on nyt kahdeksan miljardia. Ennusteen mukaan maailman väkiluku lisääntyy vuoteen 2050 mennessä melkein kymmeneen miljardiin.
- Suomalaisten on mahdollista tuottaa ruokaturvaa oman maamme rajojen ulkopuolelle. Markkinoiden toimivuus on ratkaisevan tärkeää.

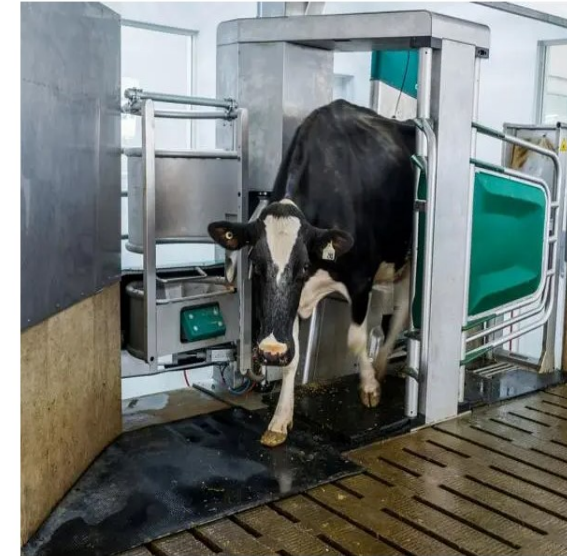

Keskeiset uhkatekijät elintarvikeketjussa

- Alkutuotannon tuotantoedellytysten turvaaminen
 - > tuotantopanosten turvaaminen
 - > ilmastoriskeihin varautuminen
 - > energian ja vrden saannin turvaaminen
 - > tieto- ja maksuliikenteen turvaaminen, sekä kyberturvallisuus >>>>>
 - > logistiikan turvaaminen
 - > kannattavuuskehitys
 - > tuotantoedellytysten näkökulmasta toimiva lainsäädäntö ja politiikka
- Teollisuuden ja kaupantuotantoedellytysten turvaaminen
 - > raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden turvaaminen
 - > vesi- ja jätehuolto
 - > energia, erityisesti sähkö, tieto- ja maksujärjestelmät
 - > logistiikka ja tavaraterminaalit

CROOKS TOOK CONTROL OF A COW MILKING ROBOT CAUSING THE DEATH OF A COW

Pierluigi Paganini August 10, 2024

Crooks took control of a cow milking robot and demanded a ransom from a farmer who refused to pay it, resulting in the death of a cow.

Nykytilanne Suomen elintarvikehuollossa

- Suomi pieni toimija, vain noin 1 prosentti EU:sta ja 0,01 prosenttia globaalista tuotannosta
- Suomi kuitenkin hyvin vahva suhteessa kulutukseen, esim. viljaan normaali ylijäämä = vientikyky suhteessa omaan kulutukseen on hyvin korkea, jopa korkeampi kuin EU keskimäärin
 - > Vuosivaihtelu Suomessa kuitenkin suuri, jopa kymmeniä prosentteja kun se EU alueella on muutamia prosentteja – noin 10 prosenttia
 - > Suomessa suurista vuosivaihtelusta johtuen oltavakin vahva tuotannon perustaso ja myös varastoja
 - > haastava sijainti suhteessa isoihin markkinoihin = lisähaaste on otettava huomioon
- Suomen tilanne varsin hyvä ja vakaa, mutta tulee kiinnittää huomiota mm. seuraaviin asioihin
 - > elintarvikeketjun tuotantopanosten saatavuus ja niiden turvaaminen
 - > energian ja veden saannin turvaaminen, sekä tietojärjestelmät
 - > teollisuuden ja kaupan toiminnan turvaaminen
 - > kannattavuuskehitys
 - > MARKKINASEURANTA!
 - erit. perusraaka-aineiden, kuten vilja vienti-tuonti>tase ja varastokehitys

Huoltovarmuuskeskus

Fiksua huoltovarmuutta
yhdessä.

Varmuuden
vuoksi.

huoltovarmuuskeskus.fi

varmuudenvuoksi.fi